

Tytuł spektaklu:

„Piękny teatr pięknie płonie. Bagatela, lata dwudzieste.”

Forma i przebieg:

4 jednoaktówki, każda po 30 minut i w innej konwencji teatralnej.

Jedna przerwa. Muzyczny prolog i finał spektaklu.

Cel warsztatów Lato w Teatrze Bagatela 2019:

Przygotowanie spektaklu o pierwszych 10 latach Teatru Bagatela (1919-1928).
Od zbudowania nowego gmachu po niszycielski pożar.

Przyjrzymy się od kulis życiu teatralnemu sprzed stu lat, pokażemy Polskę, uczącą się istnieć na nowo i uczącą się sztuki, która chciała o niej opowiadać.

Lekcja historii. Poznanie realiów życia w Polsce lat dwudziestych XX wieku. Nauka konwencji teatralnych i zdobyczy tak zwanej Pierwszej Awangardy. Wgląd w biografie, specyfikę twórczości i charakterystykę ważnych postaci życia kulturalnego Krakowa i Polski tamtej epoki. Orientacja w problemach społecznych i politycznych pierwszych lat niepodległości.

Lekcja gry scenicznej. Zdobycie doświadczenia aktorskiego, inspicjenckiego, scenograficznego, choreograficznego, wokalnego. Umiejętność pracy w grupie. Ćwiczenie w pisaniu scen dramatycznych, uczestnictwo w tworzeniu roli i konstruowaniu scenariusza.

Zasady pracy: Wszystkie role będą równe. Młodzi aktorzy dostaną tyle samo tekstu do wygłoszenia i podobną jeśli nie identyczną liczbę zadań scenicznych do wykonania. Oprócz głównej, równorzędnej z innymi rolami w swojej jednoaktówce uczestnicy mogą statystować w innych aktach przedstawienia, brać udział w dowolnych scenach zbiorowych. Na pierwszym spotkaniu zespół opiekunów artystycznych dokona podziału młodzieży na 4 grupy twórcze, stanowiące główną obsadę każdej jednoaktówki, biorąc pod uwagę sugestie uczestników dotyczące postaci, jakie chcą zagrać w spektaklu. Każdy sam lub z pomocą koleżanek i kolegów pod opieką dramaturga napisze sobie rolę i sceny ze swoim udziałem, przygotowuje swój kostium i potrzebne do roli rekwizyty. W przypadku uczestników, którzy biorą kolejny raz udział w naszych warsztatach postaramy się obsadzić ich inaczej niż wcześniej, tak żeby odkryli w sobie nowe, nieznane strony swojego talentu.

Dodatkowo wybierzemy też 6 osób grających bohaterów pojawiających się we wszystkich częściach spektaklu. Nie są to role główne, ale tak zwane “przechodnie”, “łącznikowe” spajające nasze cztery historie z pierwszych dziesięciu lat istnienia Teatru Bagatela w jedną całość.

Zdecydowaliśmy, że będą to:

- dwaj biznesmeni, właściciele budynku Bagateli panowie **Lubelski i Król**, mający pewne oczekiwania co do profilu nowego teatru,
- dwie reprezentantki publiczności i śmietanki towarzyskiej Krakowa, siostry-artystki panny Kossakówny, córki Wojciecha, Maria i Magdalena (znane jako **Maria Pawlikowska-Jasnorzewska i Magdalena Samozwaniec**)
- gwiazda konkurencyjnego Teatru Miejskiego czyli dzisiejszego Teatru w Krakowie im. Juliusza Słowackiego, krytyczna i złośliwa wobec zespołu z Karmelickiej **Irena Solska**
- jej dawny absztyfikant, młody artysta **Witkacy**, kochliwy malarz i dramaturg, dojeżdżający do Krakowa z Zakopanego, świeżo po powrocie z bolszewickiej Rosji, zabiegający o wystawienie w Bagateli swoich rewolucyjnych sztuk.

Pozostałe 8 postaci każdej jednoaktówki będą zależne od inwencji uczestników. Oczywiście w pierwszej musi pojawić się postać redaktora, potentata prasowego i wydawcy IKCa **Mariana Dąbrowskiego** – głównego sprawcy powstania Teatru Bagatela, wpływowego pisarza i krytyka **Tadeusza Boy-Żeleńskiego**, pomysłodawcy nazwy Bagatela, **Gabrieli Zapolskiej**, autorki prapremierowej *Kobiety bez skazy* pokazanej na inaugurację sceny, ale jesteśmy otwarci na inne kandydatury (**Xawery Dunikowski, Olga Boznańska, Ivo Gall, Henryk Uziębło, Zofia Żeleńska, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Jadwiga Mrozowska, etc.. etc.**).

Teatr Bagatela jest pierwszym prywatnym teatrem zbudowanym w Krakowie, konkurencją dla Teatru Miejskiego, posiadającym stały, 27 osobowy zespół aktorski. Dlatego można a nawet trzeba wprowadzać do scenariuszy uczestników pierwsze gwiazdy Bagateli: **Izę Kozłowską, Helenę Łacką, Janinę Wieclawównę**, pokazać przebojowe a później słynne w Polsce debiutantki: **Marię Malicką i Marię Modzelewską**. Pierwszego reżysera i aktor **Ludwika Czarnowskiego**, drugiego reżysera **Jana Nowackiego**. Oczywiście tworzymy fikcyjne charaktery, niekoniecznie zgodne z temperamentem pierwowzoru, chcemy by zgadzało się jednak nazwisko i rola w zespole, bo to także forma pamiętania o tych ludziach...

W drugiej jednoaktówce powinni dobijać się do Bagateli artyści futuryści: **Bruno Jasiński, Tadeusz Peiper, Anatol Stern, Tytus Czyżewski, Aleksander Wat...**

W trzeciej może flirtować z Boyem **Irena Krzywicka**, prawić sobie złośliwości **Maria Dąbrowska z Zofią Nalkowską**, w czwartej może odwiedzić Bagatelę na premierze swojego filmu **Pola Negri, Leni Riefensthal** a nawet **Benito Mussolini...**

Jest tylko jeden warunek - musimy zachować minimum prawdopodobieństwa: bohater, który wchodzi do naszego świata, czyli do Bagateli lat 20 musiał rzeczywiście żyć i mieszkać wtedy w Polsce lub Europie. Albo być postacią z filmu lub książki tamtego czasu. Uczestnik powinien umieć wytłumaczyć, dlaczego chce go w naszej historii.

Miejsce akcji: Kraków 1919-1928, scena Teatru Bagatela i inne charakterystyczne lokalne przestrzenie. Jako scenerie filmowe posłużą nam budynek IKCa, Jama Michalikowa, Teatr Słowackiego, Planty i gmachy zbudowane w latach dwudziestych.

Tematyka, konwencja sceniczna i czas akcji: W każdej z czterech jednoaktówek - pokazujących historię miasta, kraju i teatru - będzie dominował inny temat. Wątek miłosny w pierwszej (rok 1919 październik - grudzień), wątek rewolucyjnych przemian w sztuce (lata 1920-23), wątek ekonomiczny (lata 1924-26), wątek kryminalno-polityczny (1927-28).

Tło historyczne i obyczajowe spektaklu:

Pierwsza jednoaktówka:

Październik - grudzień 1919 roku.

Pierwsza jednoaktówka może dziać się podczas otwarcia Bagateli: dokonano się wtedy poświęcenie teatru przez biskupa, wysłuchano mowy Mariana Dąbrowskiego, publiczność zwiedzała gmach, potem odbył się spektakl, wreszcie bankiet. Możecie przyrzeć się temu zdarzeniu jak Wyspiański weselu Lucjana Rydla, podglądać ludzi podczas zabawy lub grania spektaklu (tylko bez używania wiersza!). Pamiętajcie, że przed teatrem mieściła się w tym miejscu popularna knajpa, gdzie grała popularna kobieca orkiestra w różowych sukniach, że po premierze Zapolskiej krakowskie matrony udały się z protestem do biskupa Sapiehy, że w Bagateli panoszy się gorszący repertuar. Zobaczmy fragment widowiska Zapolskiej, posłuchajmy widzów na widowni, powspominajmy wielką wojnę światową, która dopiero co się zakończyła, ponarzekajmy wraz z krakowskimi mieszczanami na tę nową dziwną Polskę, tęskniąc za cesarzem Franzem Josefem i czasami imperium CK. Pokażcie wracającego z Rosji, eksperymentującego z narkotykami Witkacego, Boya Żeleńskiego kochającego się w jakiejś aktorce Bagateli, wydawcę Dąbrowskiego budującego teatr dla innej aktorki (skoro w 1913 roku Arnold Szyfman postawił Teatr Polski w Warszawie dla kobiety, to czemu Dąbrowski miałby być gorszy?). Niech gdzieś w tle Marian Dąbrowski próbuje zmienić nazwę swojej gazety z IKC (czyli Ilustrowany Kurier Codzienny) na KFC (czyli Krakowskie Fakty Codzienne), ale zrezygnuje bo ktoś mu powie, że ten skrót (KFC) źle rokuje... Pamiętajcie o mruganiu okiem do widza, o aluzjach, że jednak żyjemy w innej, choć nieco podobnej epoce i wiele rzeczy kojarzy się nam znajomo... Pierwszą część naszego widowiska winno zamykać samobójstwo aktorki Ady Bayer-Zawieyskiej - strzeliła sobie z rewolweru w głowę podobno w wyniku rozstroju nerwowego 20 grudnia 1919 roku. Opowiedzcie jej historię w tle, w paru migawkach. Czy to było z miłości czy raczej z rozczarowania teatrem?

Konwencja pierwszej jednoaktówki - realizm z elementami symbolizmu.

Druga jednoaktówka:

Lata 1920-1923.

W Krakowie wrze. Braki w zaopatrzeniu, trwa przecież wojna polsko-bolszewicka, powstania Śląskie za miedzą, Eligiusz Niewiadomski zabija prezydenta Narutowicza. Robotnicy walczą z wojskiem na ulicy Dunajewskiego: jest trzydzieści ofiar łącznie po obu stronach. Młodzi artyści futuryści kontestują starą sztukę i dotychczasowych luminarzy życia artystycznego. Przeszkadzają na próbach i premierach, recytują swoje radykalne wiersze, rozrzucają ulotki i publikują jednodniówki futurystyczne łamiące zasady ortografii. Niech żyje miasto, masa, maszyna! Spalić muzea, żyć, kochać i myśleć po nowemu! Kobiety noszą krótkie sukienki i krótkie włosy, mężczyźni zgolili wąsy i brody. Bagatela gra równocześnie sztuki nowoczesne i konwencjonalne (sukces sztuki Niccomediego *Świt, noc i dzień* z rolami Malickiej i Węgierki, zagrana w całej Polsce tysiąc razy!), ale zespół jest skłócony, inwestorzy także, awangarda walczy z tradycją w jej repertuarze. Na scenie zobaczymy trzy krótkie sztuki futurystyczne. Poczujemy zapach benzyny - zapach nowoczesności. A nawet pracujący silnik! Zobaczymy próby do spektaklu i aktorów zajętych codziennymi sprawami, flirtami i plotkami. Witkacy wysyła na konkurs dramaturgiczny Bagateli zaginiony obecnie dramat *Multiplakolopoulo czyli Wampir w flakonie*. Dostaje wyróżnienie, ale go nie wystawiają... Spisek starców czy może splot niekorzystnych okoliczności?

Konwencja drugiej jednoaktówki: realizm z elementami futuryzmu i dadaizmu.

Trzecia jednoaktówka:

Lata 1924-26.

Dąbrowski wycofuje się z finansowania Bagateli. Bieda. Inflacja. Marka polska leci na łeb na szyję. Teatrowi grozi zamknięcie, bo biznesmeni Król i Lubelski skąpią grosza na działalność. Budynek dzierżawi od nich Zespół Artystów Dramatycznych Bagateli, aktorzy sami próbują radzić sobie z finansami teatru, zarabiać na utrzymanie. Witkacy ciągle przynosi nowe sztuki. Boy znów próbuje się zakochać. W zespole wrywają sobie nowo wydaną książkę *Matematyka ekonomiczna. Poradnik dla artystów rzadko wchodzących na scenę*. Władza w teatrze dostaje się w ręce aktorki-księżowej. Po niespełna rocznej walce o repertuar i kasę, artyści przegrywają. Bagatela zamienia się w kino. Król i Lubelski zacierają ręce. Będą zarabiać kokosy! W wykonaniu uczestników warsztatów oglądamy zainscenizowany na scenie mix filmów Chaplina, Keatona, farsy z udziałem Flipa i Flapa. Na pianinie przygrywa taper. Do teatru wchodzi żołnierz: Piłsudzki właśnie dokonał przewrotu majowego.

Konwencja trzeciej jednoaktówki: realizm plus nieme kino (slapstik, pantomima)

Czwarta jednoaktówka:

Lata 1927-28.

Dąbrowski działa w BBWR (Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem), jest posłem na sejm, ale nie interesuje się już Bagatelą, kino prosperuje świetnie, czasem w tej sali odbywają się kabaretowe rewie, mecze bokserskie. Do teatru przychodzą kibice trzech czołowych drużyn krakowskich Cracovii, Wisły i Garbarni. Garbarnia jest najbogatsza i najbardziej lubiana, marzący o transferze do niej, Józef Kałuża i Henryk Rejman licytują się, kto więcej bramek strzelił w jednym meczu. Widzimy fragmenty filmów ekspresjonistycznych. *Metropolis*, *Nosferatu*, *Gabinet doktora Caligari*.

Panowie Król i Lubelski mają jednak inną wizję dotyczącą przyszłości tego budynku. Ich kłótnie przybierają na sile. Aktorzy z dawnego zespołu Bagateli są tu już tylko widzami hitów kinowych. Wielkimi krokami zbliża się światowy kryzys. W nocy z 6/7 kwietnia 1928 Bagatela płonie.

Kto stoi za tym pożarem?

Czy to zemsta Witkacego za nie granie jego sztuk?

Czy raczej były to mafijne porachunki?

Może Lubelski spalił teatr na złość Królowi?

Może Król chciał wyłudzić ubezpieczenie, bo po spaleniu teatru dostałby odszkodowanie, które poszłoby na nową instytucję?

Może ekspansji kina w Krakowie bali się aktorzy z Teatru Słowackiego?

Może w pustej sali kinowej flirtowała z kandydatem na 4 męża poetka Maria Pawlikowska-Jasnorzewska?

Może odbył się tu partyjny wiec przeciwników sanacji i zwolennicy Piłsudskiego podpalili go podczas politycznej awantury/bójki z opozycją?

Może teatr spalił się ze wstydu?

Może to wina dziwnego bladego człowieka, smutnego kłowna, który przybiegł do Bagateli prosto ze spektaklu *Sen* Kruszkowskiej i mamrotał w kółko: Czy lubi Pani zielone pomarańcze? Czy lubi pani zielone pomarańcze?

Szukajmy odpowiedzi!

Konwencja czwartej jednoaktówki: koszmar senny, kryminał ekspresjonistyczny z piosenkami.

Zdajemy sobie sprawę, że zaostrzyliśmy zasady kwalifikacji do tegorocznego Lata w Teatrze Bagatela. Chcemy, żeby uczestnik przyszedł na warsztaty już z pewną wiedzą

o epoce, o życiu artystycznym Krakowa w latach dwudziestych. Ułatwi to nam moment startu. Zachęcamy do surfowania po internecie, sprawdzanie biografii artystów, szukania filmów z tamtego czasu. Czytania książek i oglądania polecanych przez nas seriali.

Seriale:

Bodo

Kariera Nikodema Dyzmy

Filmy polskie z dwudziestolecia międzywojennego:

Pani minister tańczy

Czy Lucyna to dziewczyna?

Musical o teatrze i Polsce przedwojennej:

Lata dwudzieste, lata trzydzieste

Halo Szpicbródka

Nieme kino:

Ballet mécanique

Pies andaluzyjski

Gabinet doktora Caligari

Charlie Chaplin: Brzdąc i Światła wielkiego miasta

Buster Keaton, Flip i Flap

Literatura:

Wybór dramatów Witkacego z lat 1918-1925 (do *Sonaty Belzebuba*) na przykład *Panna Tutli Putli*, *Bzik Tropikalny*, *Wyzwolenie Nowe*, *Tumor Mózgowicz*, *Maciej Korbowa* i *Bellatrix*.

Twórczość dramatyczna i poetycka polskich futurystów - wybór dowolny

Gabriela Zapolska *Kobieta bez skazy* lub *Ich czworo*

Felietony i recenzje teatralne Tadeusza Boya-Żeleńskiego z lat dwudziestych - wybór dowolny

Zasady kwalifikacji:

Każdy uczestnik oprócz lektury zalecanych tekstów i obejrzenia proponowanych filmów, których znajomość i tak wyjdzie podczas pracy na próbach, musi nadesłać do organizatorów:

ZADANIE 1.

Scenę przeznaczoną do dowolnie wybranej części widowiska, z uwzględnieniem planowanych przez nas bohaterów i konwencji spektaklu. Założenia fabularne i estetyczne każdej z jednoaktówek znajdziecie powyżej. Może to być (dla bardziej ambitnej młodzieży) nawet cała jednoaktówka. Minimum kwalifikacyjne: 4 strony dialogu.

ZADANIE 2.

Obsadź się sam w naszym spektaklu. Kim ze znanych postaci Krakowa lat dwudziestych chciałbyś być i dlaczego? Co mogłaby ona wnieść do naszej historii? Możesz też wymyśleć swojego bohatera, opisać jego biografię i wyjaśnić, w której części widowiska powinien się pojawić. Minimum dwie strony po 1800 znaków na stronie.

ZADANIE 3.

Zaproponuj 3 spektakle futurystyczne dla Bagateli, które zostaną pokazane widzom w drugiej jednoaktówce. Widowiska futurystyczne były bardzo krótkie i bazowały na prostych aczkolwiek radykalnych conceptach. Na przykład:

- unosi się kurtyna, na scenie stoi nieruchomy człowiek z zamkniętymi oczami. Po 5 minutach kurtyna opada.
- dwoje ludzi nakrywa w absolutnej ciszy do stołu, czują że czegoś brakuje, ale nie wiedzą czego. Kurtyna opada.
- rozsuwa się kurtyna, na scenie ciemno, pada strzał z rewolweru, kurtyna opada.
- unosi się kurtyna ale tylko trochę, tak żeby widać było tylko buty aktora. Buty chwilę chodzą po scenie, coś robią po czym kurtyna opada
- rozjaśnia się scena a na niej pracująca maszyna, sama, bez pomocy, lekki warkot, dym, tłoki się ruszają, koła kręcą, zapada ciemność koniec
- po odsłonięciu kurtyny widzimy kilka obiektów - sześciany, pudła, pręty w dziwnej konfiguracji, ciemność, za chwilę rozjaśnienie i inny układ, inna wariacja z tymi samymi przedmiotami i tak trzy razy, potem kurtyna opada...

Taki teatr robili włoscy futuryści od Marinettiego i planowali polscy od Sterna, Wata, Bandurskiego.

Wymyśl swoje rewolucyjne, futurystyczne spektakle.

ZADANIE 4.

Wymyśl intrygę z udziałem bohaterów naszego spektaklu, która tłumaczyłaby okoliczności spalenia Bagateli i nadawała temu wydarzeniu znaczenie symboliczne (koniec prawdziwej sztuki, nadchodzi kryzys ekonomiczny, faszyści rosną w siłę, prorocstwo zniszczeń wojennych, koniec marzeń o lepszej Polsce, etc, etc). Pomysł zapisz albo jako treatment (streszczenie zdarzeń) albo scenę dramatyczną. Minimum 2 strony po 1800 znaków na stronie.

Uwaga:

Nie przyjmujemy zgłoszeń niepełnych (czyli na przykład 3 zadań zamiast wymaganych 4), nie ma możliwości dosyłania zadań po terminie.

Najlepsze prace pisemne uczestników zostaną po niezbędnej adaptacji wykorzystane w scenariuszu spektaklu.

Zacniemy 18 czerwca spotkaniem organizacyjnym. Obecność obowiązkowa!

Omówimy na nim specyfikę tegorocznej pracy na próbach. Podział na 4 grupy i 4 jednoaktówki ma na celu zapanowanie nad czasem trwania widowiska, wzmocni ekonomikę pracy nad rolą, wprowadzi element rywalizacji między grupami i odpowiedzialność za swój element spektaklu.

Każdego dnia z reżyserem, scenografem, choreografką i kompozytorem będzie pracować inna grupa. Tym razem nikt nie będzie czekał kilka dni na swoje wejście na scenę. Podczas gdy zespół pierwszej jednoaktówki będzie w przestrzeni gry, zespół drugiej będzie pracował nad choreografią, trzeciej nad muzyką, czwartej nad scenografią lub tekstami.

W ten sposób każdy uczestnik spędzi efektywnie każdy dzień warsztatów. W celu sporządzenia grafiku zajętości grup i indywidualnych uczestników dzielimy się na grupy już 18 czerwca.

18 czerwca uczestnicy wysłuchają także 80 minutowej prezentacji, wykładu o założeniach spektaklu, Krakowie, teatrze i sztuce lat dwudziestych. Przegadamy najciekawsze propozycje z prac kwalifikacyjnych. W tym dniu naszej rozmowie mogą przyglądać się rodzice.

Pierwszy tydzień zajęć Lata w Teatrze (poniedziałek-sobota) będzie koncentrował się wokół zbudowania fabuły i napisania scen. Po sobocie nie dojdzie żaden nowy fragment tekstu. Dlatego pisanie proszę potraktować jako priorytet. Sceny muszą powstać, jak najszybciej. Pamiętajmy - każdy sam pisze sobie rolę albo wymyśla

swojej kwestie przy okrągłym stole, razem z innymi uczestnikami, to od uczestnika zależy oryginalność bohatera, ambicje literackie tekstu, lekkość i dowcip. Dramaturg projektu jedynie układa te postaci i kwestie na osi spektaklu, podpowiada puenty, chwytły i zabiegi dramaturgiczne, czuwa nad zgodnością języka postaci z tym, jak mówiono w epoce, którą rekonstruujemy.